

Miroslav Bázlik, Patrik Ambrus: A Grammar of Legal English

Wolters Kluwer, Iura Edition, Bratislava, ISBN 978-80-8078-203-0, 2008, 204 s.

Jan Chovanec*

Právní jazyk bývá většinou spojován s náročnou odbornou terminologií, která má v případě právní angličtiny často značně archaický charakter. Termíny v jednotlivých právních oborech mají vlastní dlouhou historii a svůj význam získávají také ve vztahu k celému systému práva, který se legislativní cestou a soudní praxí postupně proměňuje. I z tohoto důvodu bývá plně porozumění právním textům z různých oblastí neskutečné, což vystoupí zvláště do popředí, dochází-li prostřednictvím překladu k popisu či srovnávání různých právních řádů či dokonce systémů.

Lexikální a sémantická specifika právního jazyka a jednotlivých oblastí práva jsou sice jevy bezprostředně zjevné, nicméně však nepředstavují úplné vystižení právního jazyka coby svébytného jazykového registru. K tomu dochází až při popisu jazyka na úrovni lexikálně-gramatické, samozřejmě s ohledem na příslušnou kontextovou situovanost daných jazykových projevů. Skutečnost, že v rámci široce pojímaného právního jazyka existují určité specifické lexikálně-gramatické vzorce, nemusí být běžnému mluvčímu ani bezprostředně zjevná. Přesto se jedná o často zásadní jazykové struktury, u nichž může problematika odborné terminologie z konkrétního oboru hrát až relativně druhořadou roli. Správně – a často intuitivně – užívané gramatické struktury pak u zkušených uživatelů jazyka (např. právníků) vedou k vytváření textů, které mají do určité míry stereotypní a zaužívanou formu a přispívají k vnímání profesionální úrovně příslušného diskurzu.

Právě na často opomíjenou gramatickou strukturu právního jazyka (konkrétně angličtiny), se zaměřuje nová publikace *A Grammar of Legal English* od autorů Miroslava Bázlika a Patrika Ambruse z Katedry anglistiky Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě. Jedná se chvályhodný počín, zvláště s ohledem na šíři a variabilitu objektu zkoumání. Právní angličtina totiž ani zdaleka není nějaký homogenní útvar. Ba naopak – pod touto abstrakcí se skrývá rozmanitost nejrozličnějších empiricky postižitelných typů jazykových projevů: mluvených i psaných právních diskurzů, legislativních textů, smluv, soudních rozhodnutí, atd. Bázlik a Ambrus se zaměřují především na nejtýpicetější oblast právního jazyka: psané právní dokumenty (hlavně smlouvy a legislativu). Ty jsou z hlediska uživatelů ja-

zyka zajímavé především tím, že se jedná o texty vytvářené právníky a jinými právními specialisty, avšak zároveň přímo či nepřímo určené běžným uživatelům jazyka, kteří jinak s právem nepřicházejí do každodenního kontaktu. Psaná forma a neosobní způsob vyjadřování navíc vedou k tendenci užívat stereotypní struktury, které lze snadněji postihnout na pozadí běžného mluveného jazyka.

V dané publikaci podávají autoři popis tradičních specifík právní angličtiny. Kniha začíná obecnou charakterizací právního jazyka, prostředků slovo tvorby a morfologických zvláštností. Následuje rozsáhlá charakteristika jednotlivých slovních druhů s jejich gramatickými specifiky (např. počitatelnost, rod, pád a určitost u podstatných jmen), jež jsou důsledně doprovázeny příklady skutečného užití ze smluv, legislativy a zákonů. Důkladná pozornost se věnuje především slovesům (subjektiv, modální slovesa, nefinitní slovesné tvary), což je logické, neboť sloveso představuje v rámci analýzy na úrovni věty klíčový prvek. Následně autoři přecházejí k rozboru syntaxe, větných struktur a souvětí. V příloze se nacházejí dodatečné lexikálně-gramatické jevy, které jsou pro právní angličtinu typické, jako například latinské fráze, dvojité koordinované fráze typu *null and void* – často v podobě s aliterací (srov. *aiding and abetting*), jazykové prostředky pro vyjadřování křížových a intertextuálních odkazů v textu a konečně seznam nejčastějších „falešných přátel“, tj. slov, která mají ve dvou a více jazycích podobnou formu ale různý význam. Důležitou součástí je sada cvičení, která čtenářům umožňuje procvičení jazykových jevů vysvětlených v hlavní části knihy. Vzhledem k tomu, že publikace obsahuje i klíč, jsou cvičení vhodná i pro samostudium.

Z názvu předkládané publikace by se mohlo zdát, že je určena především jazykovědcům a jiným odborníkům, kteří s právní angličtinou přicházejí do styku. Opak je však pravdou: kniha vystihuje specifika právní angličtiny pro cílovou skupinu, která sahá od studentů práva, právními specialisty až po soudní tlumočníky a překladatele. Jinými slovy, kniha je vhodná pro všechny, kdo angličtinu ovládají velmi dobře a svoji znalost chtějí povznést na kvalitativně vyšší odbornou úroveň ve snaze nejen poznat specifika a jemné nuance gramatiky

* Mgr. Jan Chovanec, Ph.D., Katedra anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

právní angličtiny ale také jim dostatečně porozumět. Kniha je sice – s cílem zasáhnout co nejširší čtenářskou obec – psána v angličtině, ale autoři místy nevyhnutelně používají mezijazykové srovnání se svou mateřštinou (slovenštinou), díky čemuž mohou být popisované jevy srozumitelné i osobám bez širšího jazykovědného povědomí. Z hlediska jazykovědce je svým způsobem škoda, že právě kontrastivní přístup není hlavním metodickým nástrojem, neboť by čtenářům dovolil ocenit jemná specifika pramenící nejen z odlišných typologických charakteristik angličtiny a slovenštiny (resp. češtiny) ale také z odlišných právních tradic a zvyklostí. Na druhé straně je však třeba poznamenat, že to ani nebylo cílem

práce. Rozsah knihy by se navíc neúměrně rozrostl a z obecně laděného přehledu gramatických struktur právní angličtiny by se nutně stala specializovaná publikace pro omezenější okruh čtenářů. Zdá se tak, že autoři našli zlatou střední cestu: o právní angličtině se vyjadřují srozumitelně avšak nikoliv zjednodušeně, což mohou ocenit jak právníci tak jazykovědci.

Po svém prvním vydání na Slovensku letos s drobnými úpravami vychází tato publikace u stejného mezinárodního vydavatelství i v České republice, a to pod názvem *Legal English and Its Grammatical Structure* (Wolters Kluwer, Praha, ISBN 978-80-7357-455-0).